

ARNAT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT ISUMAQATIGIISSUT ATUARUMINARSAGAQ

+ARNAT NAKUUSERFIGINEQARTARNERANNIK ANGERLARSIMAFFINNILU
NAKUUSERTOQARTARNERANIK PINAVEERSAARTITSINISSAQ AKIUINISSARLU
+ AKUERSISSUTEQARNISSAMUT INATSIT

INUIT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIIT
RÅDET FOR MENNESKERETTIGHEDER

INUIT
PISINNAATITAAFFIINUT
INSTITUTI

INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER

Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiit
Council for Gender Equality in Greenland · Grønlands Ligestillingsråd

ARNAT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT ISUMAQATIGIISSTU ATUARUMINARSAGAQ

+ARNAT NAKUUSERFIGINEQARTARNERANNIK ANGERLARSIMAFFINNILU

NAKUUSERTOQARTARNERANIK PINAVEERSAARTITSINISSAQ

AKIUISSARLU

+ AKUERSISSUTEQARNISSAMUT INATSIT

Suliniummik aqutsisoq: Kristina M. Kristensen, Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit

Siunnersuisoqatigiit

Aqqissuisut: Kristina M. Kristensen & Natuk Rosing Fleischer, Inuit

Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit

Inatsisilerinikkut siunersioqatigisaq: Nina Theodora Vester-Andersen, Institut for
Menneskerettigheder

Saqqummerseqataasut: Nali - Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanissamut

Siunnersuisoqatigiit

Ilusilersuisoq: Sacha Malinský

Ilioqqarnera: Hedda Bank

Saqqata assitaa: Aningaaq R. Carlsen, Visit Greenland

Naqiterneqarfa: Nuuk Offset Aps

ISBN: 978-87-973972-5-1

e-ISBN: 978-87-973972-6-8

© 2024 Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit aamma Inuit

Pisinnaatitaaffii pillugit Institutti

Saqqummersitaq una taassumaluunniit ilaa issuagaq erseqqissumik allallugu
niuernerunngitsumi atugassatut issuarneqarsinnaavoq.

Saqqummersitatta paasiuminartuunissaat anguniarparput. Assersuutigalugu
naqinnerit angisuut, titarnerit naatsut, oqaaseqatigiit ikittut, oqaatsinik avissinerit
ikittut, tunuliaqutaa erseqqarissuq aamma sinaakkusikkat erseqqarissut
atorpavut.

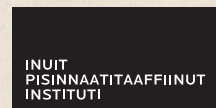
**PISINNAATITAAFFITIT
ILISIMANERULIKKIT**

Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiit
Council for Gender Equality in Greenland - Grønlands Ligestillingsråd

INUIT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIT
RÅDET FOR MENNESKERETTIGHEDER

INUIT
PISINNAATITAAFFIINUT
INSTITUTTI

INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER

ATLANTIKUP AVANNAAMIUINUT ANINGAASALIISUTINIT ANINGAASALIIFFIGINEQARTOOQ

IMAI

1	INUIT PISINNAATITAAFFII AAMMA ARNAT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT ISUMAQATIGIISSUT	4
	Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut CEDAW	5
	Naalagaaffiup pisussaaffii	6
	Malunnaatilimmik naligiissuseq	7
	Immikkoortinneqarnissap inerteqqutaanera	10
2	ARNAT NAKUUSERFIGINEQARTARNERANNIK ANGERLARSIMAFFINNILU NAKUUSERTOQARTARNERANIK PINAVEERSAARTITSINISSAQ AKIUINISSARLU PILLUGIT EUROPARÁDIP ISUMAQATIGIISSUTAA	12
	Siunertaq	13
	Isumaqatigiissutip imarisaa nutaaliorfiusoq	14
	Innuttaasut akornanni isummamik allanngortitsineq	16
	Kia Isumaqatigiissut nakkutigissavaa?	17
3	AKUERSISSUTEQARNISSAMUT INATSIT	18
4	APEQQUTIT EQQARSAATISSIISUTIT	22
5	NALUNAARSUKKAT	23

1

INUIT PISINNAATITAAFFII AAMMA ARNAT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT ISUMAQATIGIISSUT

Inuit tamarmik inuttut pisinnaatitaaffeqarput. Qanorluunniit suaassuseqaralarunik.

1948-mi Naalagaaffiit Peqatigiinni nunat ilaasortat 48-t Naalagaaffiit Peqatigiit Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Nunarsuarmioqatigiinnut Nalunaarutaat akuersissutigaa. Nalunaarummi pisinnaatitaaffinnik tunngaviusunik inunnut tamanut atuuttunik qitiusitsinissamik qulakkeerinninnissaq siunertarineqarpoq, inuillu tamarmik kiffaangissuseqarlutik naligiillutillu inunngortarnerannik takorluuinermik tunngaveqarluni.¹

Sorsunnersuit aappaanni inunnik innarliinerit takutippaat innuttaasut namminneq nunaminni innarlerneqarsinnaanerannut illersorneqarnissaat pisariaqartoq. Taamaasilluni inuit ataasiakkaat naleqassusaannik illersorneqarnissamillu pisariaqartitsinerannik ukkassinikkut nalunaarut akuersissutigineqarpoq.

Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut pingasunik toqqammaviligaavoq:

- 1) Malunnaatilimmik naligiissuseq
- 2) Immikkoortitsinnginneq
- 3) Naalagaaffiup pisussaaffii

Nunarsuarmioqatigiit nalunaarutaanni artikel 2 ima oqaasertaqarpoq:

“Kinaluunniit taakkuninnga pisinnaatitaaffinnik kiffaanngissuseqarnernillu, nalunaarummi maani taaneqartunik, sutigulluunniit assersuutigalugu sumiuussuseq, ammip qalipaataa, suaassuseq, oqaatsit, politikkikkut allatigulluunniit isiginneriaaseq, peroriatorfik, pigisat, inunngorfik inuiaqatigiinniluunniit atorfik pissutigalugu immikkoortitsinertaqanngitsumik, peqarsinnaatitaavoq.”¹

Naak nalunaarummi inuit tamarmik qanorluunniit suaassuseqaralarunik naligiimmik inuttut pisinnaatitaaffeqaraluartut, taamaattoq nunarsuaq tamakkerlugu arnat annertuumik immikkoortinneqartarput. Taamaattumik Naalagaaffiit Peqatigiinni nunat ilaasortat arnat immikkoortinneqannginnissaannut inuiaqatigiinnilu naligiimmik periarfissaqarnerisa qulakkeerneqarnissaannut immikkut imminnut pisussaaffilertariaqarsimapput. Taamaalilluni arnanik immikkoortitsinernik sunilluunniit atorunnaarsitsinissaq pillugu Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaat, - Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut pilersinneqarpoq².

Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut sioqqullugu suliaq annertuvoq. Naalagaaffiit Peqatigiit Arnat pillugit Ataatsimiititaliarsuat (Commission on the Status of Women, CSW) 1946-mili pilersinneqarsimavoq, isumaqatigiissutillu pilersinneqarnissaata tungaanut ataatsimiititaliarsuaq naligiissitaanissamut arnallu pisinnaatitaaffiit tunngasutigut suliaqarsimavoq³.

ARNAT PISINNAATITA AFFII PILLUGIT ISUMAQATIGI ISSUT CEDAW

Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut susassaqaarfinni arlaqartuni arnat naligiissitaanissaannik imaqarpoq, ilanngullugit politikkikkut, aningaasaqarnikkut, inuttut atukkatigut kulturikkullu. 18. december 1979-imi akuersissutigineqarpoq, 3. september 1981-imi atuutsinneqalerluni. 7. april 1983 Danmarkimi Folketingimit ilannguffigineqarpoq. Nunatsinnut tunngatillugu nangaassuteqarani akuersissutigineqarpoq, taamaalillunilu isumaqatigiissut nunatsinnuttaaq atuutilerpoq. Naalisaaneq CEDAW tuluttut tassaavoq, Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women – arnanik immikkoortitsinernik sunilluunniit atorunnaarsitsinissaq pillugu isumaqatigiissut.

Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut nunat 180-it sinneqartut akuersissutigereerpaat. Nunat Isumaqatigiissummut akuersissuteqartut namminneq nunaminni pisinnaatitaaffinnik Isumaqatigiissummi nassuiarneqartutut ataqqinninnissamik, illersuinissamik, siuarsaanissamik eqquutsitsinissamillu imminnut pisussaaffilerput. Arnalli Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut tassaavoq nangaasutut pissuseqarfigineqarnerpaajusoq, tassa imaappoq nunat ilaat isumaqatigiissummi immikkoortut ilaannik malinninninnginnissaminnut pisinnaatinnearusuttut, taamaattumillu isumatigiissummut tamakkiisumut malinninnissaminnut pisussaaffilinningsut. Isumaqatigiissut tamakkiisoq Kalaallit Nunaata ilannguffigivaa.

Allatut oqaatigalugu, arnat angutillu akornanni malunnaatilimmik naligiissitsinissap angunissaanik, suaassutsit akornanni assigiinngisitsinerup nungutinneqarnissaanik, naalagaaffiillu taakku piviusunngortinnissaannut imminnut pisussaaffilernissaannik,

tunaartaqarluni pisinnaatitaaffiit nassuiarneqarput. Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut tamakkiisoq, pisinnaatitaaffiit nakkutilleeriaatsillu ilanngullugit, immikkoortunik 30-iusunik imaqarpoq. Naqitami matumani pisinnaatitaaffiit immikkoortui ataasiakkaarlugit nassuiangilagut, toqqammaviilli pingasut artikilit ilaannut attuumassuteqartut aallaavigalugit nassuiassavagut. Naalagaaffiup pisussaaffiitut tunngasut aallarniutigissavagut.

NAALAGA AFFIUP PISUSSA AFFII

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut, kiisalu pisinnaatitaaffiit imarisai pineqartillugit malinninnissamut akisussaasusooq tassaavoq naalagaaffik. Taamaattumik isumaqatigiissutip immikkoortuinut tamanut naalagaaffik pisussaaffeqarpoq. Nunat tamalaat isumaqatigiissutaanni nunakkaartumik qanorpiaq malinninnissamut najoqqutassiaqanngilaq, naalagaaffilli naleqquttunik inatsisiliussinissamut isumaqatigiissummilu pisinnaatitaaffiit malillugit eqquutsinniarnissanut pisussaaffeqarpoq. Nunat ilaasortat assigiinngiaartorujussuarmik aaqqiisinnaasarput.

Tassa artikilini kalaallit oqartussaataasa, Naalakkersuisut aamma Inatsisartut, naligiissitaanermik suaassutsillu akornanni assigiinngisitsinerup nungutinneqarnissaanik qanoq suliaqarnissaannik nassuiaasoqarpoq. Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissummi artikel 2-mi Naalakkersuisut isumaqatigiissummik akuersissuteqarnermikkut arnanik immikkoortitsinerup sunulluunniit assuarlissallutik nangaassuteqaratillu arnanik immikkoortitsinerup atorunnaarsitsinissamik siunnerfilinnik politikkeqarnissamut akuersaartut nassuiarneqarpoq⁴. Tamanna oqartussanit ima isumagineqarsinnaavoq:

- Arnat angutillu naligiissitaanerat inatsisitigut qulakkeerlugu.
- Arnanik immikkoortitsinerup peqataanginnikkut, pisortallu suliffeqarfiillu pisortanit ingerlanneqartut tamatuminnigattaq malinninnissaat qulakkeerlugu.
- Inatsisinik, aalajangersakkanik ileqqunillu arnanik immikkoortitsinerup nassataqartunik atorunnaarsitsinikkut.

Isumaqatigiissummittaaq nassuiarneqarpoq oqartussat pisani immikkuullarissuni suliniuteqassasut. Assersuutigalugu artikel 6-imi naalagaaffiup arnanik nioqquteqarnerup atortittartuutilugillu atornerluinerup pinngitsoornissaa suliniutigissagaa, tamannalu inatsisiliornikkut pinerusarpoq. Aammattaaq isumaqatigiissummiippoq kalaallit oqartussaasa ilinniagaqarnissamut naligiinnik periarfissiinissaq qulakkiissagaat, ilinniagaqarnerullu iluani arnat immikkoortinneqannginnissaannut suliniuteqassasut.

Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutip ilumut malinneqarneranik alaatsinaattussatut NP-it Arnat pillugit komitéat pilersinneqarsimavoq. Komitémit ukiut sisamakkaartumik soraarummeersitserpalaartumik nunat iliuusaat misissuataarneqarlutillu naliliiffineqartarput. Tassani nunat Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissummik qanoq eqquutsitsinerlutik saqqummiisarput, allattaaq attuumassuteqarsinnaasut aamma isummaminnik saqqummiussinissaatitapput – assersuutigalugu pisinnaatitaaffinnut suliffeqarfiit nunamilu NGO't qanoq nunap eqquutsitsineranut tunngasutigut oqaaseqarsinnaasut. Kingorna NP-

it Arnat pillugit komitéanit arnat pisinnaatitaaffiit ataatillugu naalagaaffiup pitsanngorsaatigisinnaasai inassutigineqartarput.

Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaanni pisinnaatitaaffiit pillugit suliaqartunit allanit alaatsinaanneqartarput. Nali – Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiit, (Ligestillingsrådet) kalaallini inuiaqatigiinni angutit arnallu naligiissinneqarnissaannut siuarsaasussatut suliaqartarput. Tamanna ilaatigut ukua aqutugalugit pisarpoq:

- Angutit arnallu naligiissitaanissaat pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. nr. 3, 29. november 2013-meersoq eqquutsinneqarnersoq nakkutigineratigut.
- Naligiissitaaneq pillugu paasissuttsaliornikkut oqallinnernillu aallarniisarnikkut.
- Pisortatigut aqutsisoqarfinnut, namminersortunut inuiaqatigiinnilu inunnut ataasiakkaanut siunnersorsitit atuunermikkut.
- Naligiissitaanerup iluani pisani oqartussanut isumassarsianik siunnersuutinillu suliaqarnermikkut.
- Suliffeqarfeqarnermi akissaatitigut naligiinnissaq suaassutsillu aallaavigalugit immikkoortitsinnginnissat sulissutigalugit.

MALUNNAATILIMMIK NALIGIISSUSEQ

Suaassutsit akornanni malunnaatilimmik naligiissuseq angussagaanni arnanut immikkoortitsineq atorunnaarsinneqartariaqarpoq. Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissummi artikel 1-imi arnanut immikkoortitsinerup suunera ima nassuiarneqarpoq:

“Suaassutsit akornanni immikkoortitsinerit suulluunniit arnat angutitulli politikikkut, aningaasaqarnikkut, inuttut atukkatigut, kulturikkut, innuttaasutut allatigullu inuttut pisinnaatitaaffeqarnerannik iluaquteqarsinnaanerannillu toqqammavinnik suusupaginninnermik siunertallit “arnanik immikkoorsitsinermi” pineqarput.”

Naligiimmik pineqarnissami inuit naliginnaasumik pisinnaatitaanerit tunngaviuvoq. Tassa imaappoq inuit tamakkerlutik naligiimmik inuit pisinnaatitaaffiit atuilluarsinnaatitaasut. Naligiissutsimi tunngaviit malinneqarnissaanni pisat assigiinngitsorpassuit suliaqarfigineqaaqartussaapput. Naalakkarsuisut Inatsisartullu ilaatigut makkuninnga suliaqassapput:

- Isummat pigiliutiinnakkat, ileqqut pissusilersuutillu suaassutsinut aalajangersimasunut atuuttussatut isigisat iml. suaassutsip aalajangersimasup arlaminit naleqarneruneranik paasinnittariaatsimik aalajangiusimatitseqataasut Naalakkarsuisut sapinngisartik tamaat atorunnaarsinniarsarissavaat.
- Inuiaqatigiinni anaanaanerup pisariaqartinneqarneranik nuna tamakkerlugu atuartitsinerneq paasisaqartitsinissaq qulakkiissallugu. Qitornallu perorsarneqarneranni ineriartortinnerannilu angutit arnallu akisussaaqatigiinnerat akuersorlugu.
- Ilinniagaqarfinni, soorlu atuakkat atuartitsissutit misissuataarnerisigut, angutit arnallu suliaqaattut isigineqartunut tunngasut piiassallugit.

Aammattaaq aningaasaqarnikkut, inuttut atukkatigut kulturitigullu pisinnaatitaaffiit eqqarsaatigalugit isumaqatigiisummi arnanut suaassutsillu akornanni assigiisutsimut tunngasutigut ukkassisoqarpoq. Ataani assersuutit arlallit taakkartorneqarput.

- Suaassutsit akornanni naligiissitaaneq tunngavigalugu arnat sulisinnaanermut, naligiimmik akissaateqarnermut suliallu assigiitsillugit naligiimmik akilerneqartarnissamut pisinnaatitaaffeqarneri Naalakkersuisuniit qulakkeerneqassapput.
- Sulisinnaanermut pisinnaatitaaffimmi assersuutigalugu pineqarpoq, Namminersorlutik Oqartussat naartuneq imaluunniit erninermut atatillugu sulingiffeqarneq pissutigalugit soraarsitsinissamik inerteqqummik suliniuteqassasut - tassa arnat suliffeqarsinnaatitaanerit illersorlugu anaanaanerlu pissutigalugu immikkoortinneqannginnissaq pinaveersimatinniarlugu. Arnattaaq naartugunik uppersarneqarsinnaasutigullu ajoqutaasinnaasumik suliaqarunik immikkut illersorneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput.
- Peqqinnissamut pisinnaatitaaffeqarnermi nakorsarneqarnissamut peqqissarneqarnissamullu naligiimmik pisinnaatitaaffeqartoqarpoq. Tassa imaappoq qanorluunniit suaassuseqaraluaaraanni peqqinnissaqarfik tamanut atuutissasoq, peqqinnissaqarfimmilu arnat immikkoorteqqusaanngitsut.
- Aningaaserivinni aningaasanik atorniarluni taarsigassarsinissamut isumaginninnikkullu ikiorsiissutisinissamut arnat naligiimmik pisinnaatitaanissaat qulakkeerneqassaaq. Tassa imaappoq atukkerneqarnermi ikiorsiissutinilu qanorluunniit suaassuseqarneq apeqqutaassanngitsaq.
- Kulturimut timersornermullu tunngasuni arnat peqataasinnaanerit aamma aningaasaqarnikkut, inuttut atukkatigut kulturitigullu pisinnaatitaaffeqarnermut tunngasuvoq, tassa imaappoq kulturip iluani suaassutsit tamarmik naligiissasut, arnallu kulturikkut pisunit mattunneqarsinnaanngitsut.
- Aammattaaq Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiisummiippoq arnat avinngarusimasuni najugallit immikkoortinneqannginnissaannut naalagaaffik illersuissasoq, najugaqarfimminnilu pilersaarutinut pisinnaatitaaffeqarnerat qulakkeerneqassasoq.
- Aammattaaq arnat taakkua naleqquttunik inuuniarnikkut atugassaannut naalagaaffik immikkut akisussaaffeqarpoq. Tamassuma ataaniipput najukkamut, peqqinnissamut, innaallagissamut imermillu pilersorneqarnermut, angallanermut kiisalu attaveqatigiinnernut tunngasut. Eqqaaneqartut aalajangersimasumik periaaseqartoqanngilaq, Naalakkersuisulli Inatsisartullu pisinnaatitaaffimmi tamatumingna sapinngisamik malinnissapput.

Arnat angutillu naligiissinnerisigut
arnanillu immikkoorsitsinerup
atorunnaarsinneragut Naalackersuisut
qulakkiissavaat ass. isumaginninnikkut
ikiorsiissutisinissamut, aningaaserivimmi
aningaasanik atorniarluni
taarsigassarsinissamut sammisanilu
kulturimut timersornermullu tunngasuni
peqataanissamut arnat angutitulli
periarfissaqalernerat.

IMMIKKOORTINNEQARNISSAP INERTEQQUTAANERA

Immikkoortinneqarnissamut inerteqqut Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissummi pisani utikattuuvuq. Tunngavik isumaqatigiissummi ima nassuiarneqarsimavoq:

"[...] angutit arnallu aningaasaqarnikkut, isumaginninnikkut, piorsarsimassutsikkut, innuttaasutut politikikkullu pisinnaatitaaffiit tamaasa naligiimmik iluaqutigisinaanissaat qulakkiissallugu naalagaaffiit nunat tamalaat akornanni inuit pisinnaatitaaffiik isumaqatigiissutinut peqataasut pisussaaffigaaat,"⁵

Tassa imaappoq, Naalagaaffiup isumaqatigiissut tamakkiisumik ilannguffigippagu immikkoortitseqqusaannginneq uppersarneqartoq, taamatullu inuit tamarmik naligiittut kiffaangissuseqartutullu inunngorsimasut, sukkuunniillu immikkoortinneqannginnissamut pisinnaatitaaffeqartut⁶.

Inerteqqummi Naalakkersuisut aamma Inatsisartut pisani arlalissuarni sulissuteqarnissamut pisussaaffilerput. Immikkoortinneqarnissamut inerteqqut pineqartillugu inatsisit innuttaasunut tunngasut oqartussanit qulakkeerneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Tassa oqartussanit ilaatigut ukua qulakkeerneqassapput:

- Arnat angutillu inatsisitigut naligiissitaanissaat.
- Pigisanut tunngatillugu isumaqatigiissuteqarsinnaanermut atuisinnaanermullu arnat naligiittumik pisinnaatitaanissaat.
- Eqqartuussivinni arnat sutigut tamatigut angutitulli pineqarnissaat.
- Allakkiat inatsisinut inunnulluunniit ataasiakkaanut tunngasut, arnat inatsisitigut iliuuseqarsinnaanerannik annikillisaanissamik siunertaqartut tamarmik atunngitsutut isigineqarnissaat.
- Angutit arnallu sumiluunniit angalasinnaanerminnut sumiluunniillu najugaqarsinnaanerminnut tunngatillugu assigiinnik pisinnaatitaaffeqarnissaat.

Tamakkua saniatigut Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissummi pineqartut pingaaruteqartut allat innuttaasunut politikikkullu pisinnaatitaaffinnut tunngasuupput, taakkulu kalaallit oqartussaasa sulissutigissavaat, uku ilanngullugit:

- Politikikkut pisortatigullu inuuneqarnermi arnat immikkoortinneqartarnerannik atorunnaarsitsineq.
- Arnat angutitulli ukunani akuusinnaatitaanerat qulakkeerlugu:
 - Pisortat qinersisitsineranni innuttaasullu taasitinneqarneranni tamani qinigassanngortissinnaatitaaneq.
 - Pisortat qinersisitsineranni innuttaasullu taasitinneqarneranni tamani qinersinnaatitaaneq.
 - Naalakkersuisut politikkiannik ilusilersueqataallunilu piviusunngortitseqataasinnaatitaaneq.
 - Pisortatigut atorfinni suniluunniit qaffasissutsinilu tamani atorfeqarsinnaatitaaneq.
 - NGO-ni peqatigiiffinnilu pisortatigoortuni politikkitigoortunilu, ingerlatsivinni assigisaannilu peqataasinnaatitaaneq.

-
- Naalakkersuisut sinnerlugit nunani tamalaani sinniisuusinnaatitaaneq, aammalu angutit naligalugit immikkoortinneqaranilu nunani tamalaani kattuffiit suliaanni peqataasinnaatitaaneq qulakkeerlugu.
 - Suliffeqarfeqarnermi angutitulli pisinnaatitaaffeqarnissaq qulakkeerlugu arnallu immikkoortinneqartarnerat atorunnaarsillugu.
 - Arnat angutitulli naalagaaffimmi innuttaassummik pissarsisinnaanerat, allangortisisinnaanerat iml. attassiinnarsinnaanerat akuersorlugu.
 - Arnar naalagaaffimmi innuttaassutaata katinnikkut, iml. uiusup naalagaaffimmi innuttaassutaata allanguuteqarneratigut sunnerneqarsinnaannginnissaa qulakkeerlugu.
 - Angajoqqaatut akisussaaneq, angajoqqaatut akisussaataaneq meeravissiararnerlu eqqarsaatigalugit suaassutsit tamarmik naligiimmik pisinnaatitaaffeqarnissaat qulakkeerlugu.

Aammattaq ilaqutariinnermut aappariinnermullu atatillugu suaassutsit akornanni immikkoortitsisoqannginnissaa Naalakkersuisunit Inatsisartuniillu qulakkeerneqassaaq. Tamanna suaassutsit makkuninnga pisinnaatitaaffeqarnerisigut qulakkeerneqarsinnaavoq:

- Katissinnaanermut assigiinnik pisinnaatitaaffeqarnikkut.
- Kina katissanerlugu aatsaallu piumaneq aallaavigalugu aalajangiisnaatitaanikkut.
- Aappariinnermi tamassumalu taamaatinneqarnerani assigiinnik pisinnaatitaaffeqarnikkut akisussaaffeqarnikkullu.
- Angajoqqaatut assigiinnik pisinnaatitaaffeqarnikkut akisussaaffeqarnikkullu. Meeqqat pisariaqartitaat salliutinneqartuaannarput.
- Qassinik qitorninissamut qanorlu akulikitsiginissaannut assigiinnik pisinnaatitaaffeqarnikkut. Kiisalu pisinnaatitaaffimminnik atuinissaminnut paasissutissatigut, ilinniartitaanikkut atortutigullu assigiimmik pissarsisinnaanissaat, assersuutigalugu naartunaveersaatit eqqarsaatigalugit.
- Uitut nuliatullu inuttut assigiinnik pisinnaatitaaffeqarnissaat, qanoq kinguliaquteqarnissamut, inuuniuteqarnissamut suliffeqarnissamullu aalajangiisnaatitaaneq ilanngullugit.
- Piginnittuusinnaanermut pigisanillu atuisinnaatitaanermut aappariit tamarmik naligiimmik pisinnaatitaaffeqarnerisigut.

2

ARNAT NAKUUSERFIGINEQARTARNERANNIK ANGERLARSIMAFFINNILU NAKUUSERTOQARTARNERANIK PINAVEERSAARTITSINISSAQ AKIUINISSARLU PILLUGIT EUROPARÅDIP ISUMAQATIGIISSUTAA

Naalagaaffiit Peqatigiit naapertorlugit suaassutsit akornanni nakuuserneq nunarsuaq tamakerlugu inuit pisinnaatitaaffisigut unioqqutitsiffiunerpaasarpoq. Suaassutsit akornanni nakuu-serneq tassaavoq "arnamut suaassusaa aallaavigalugu nakuuserneq, iml. nakuuserneq arnanik annertuumik eqquisoq."

Naligiissitaaneq arnallu pisinnaatitaaffii pineqartillugit Arnat nakuuserfigineqartarnerannik angerlarsimaffinnilu nakuusertoqartarneranik pinaveersaartitsinissaq akiuinissarlu pillugit Europarådip Isumaqatigiissutaa taamatutaaq pingaaruteqarpoq. Taanna ulluinnarni Istanbulkonventionenimik taaneqartarpoq, Istanbulimimi 11. maj 2011-mi pilersinneqarpoq. 2022-mi Inatsisartut isumaqatigiiffiusumik Istanbulkonventioni ilannguffigivaat, Kalaallit Nunaannilu atuutilerpoq. Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut assigalugu naalagaaffik, tassalu nunatsinni oqartussat, isumaqatigiissutip tamatuma malinneqarnissaanut akisussaasuupput.

SIUNERTAQ

Isumaqatigiissutip siunertarivaa arnanut angerlarsimaffinnilu nakuusertarnerut pinaveersaartitsinissaq akiuinissarlu, taamatullu nakuusertarnerup suugaluartulluunniit akuerineqannginneranik atuutsitsilernissaq. Immikkoortuni tallimani isumaqatigiissutip siunertaa nassuiarneqarpoq, tassalu:

- Arnat qanorluunniit nakuuserfigineqartut illersussallugit, taamatullu arnanut angerlarsimaffinnilu nakuusernerit pinaveersimatissallugit, eqqartuussissutigoortumik sulissutigissallugit atugaaajunnaarsissallugillu.
- Arnat qanorluunniit immikkoortinneqartarnerannik unitsitsinissamut peqataassalluni, taamatullu suaiaassutsit akornanni ilumut naligiinnermik siuarsaassalluni, arnat namminersorsinnaangornissaannut ikiuunnissaq ilanngullugu.
- Arnat angerlarsimaffinnilu nakuusernerit eqqugaasut illersorneqarnissaannut ikiorneqarnissaannullu sinaakkutit, politikkit aaqqiinerillu annertuut pilersissallugit.
- Arnat nakuuserfigineqartarnerat angerlarsimaffinnilu nakuusernerit taamaativinneqarnissaat anguniarlugu nunani tamalaani suleqatigiinnernik siuarsaassalluni.
- Arnanut nakuusertarnerup angerlarsimaffinnilu nakuusertoqartarnerata taamaativinneqarnissaanut kattuffiit inatsisinilu aalajangikkanik atortitsiniaasartut suleqatigiilluarnissaannut tapersersorneqarnissaat ikiorneqartarnissaallu isumagissallugit⁷.

Naalagaaffiit Peqatigiit naapertorlugit suaiaassutsit akornanni nakuusertarneq nunarsuaq tamakkerlugu ⁸ inuit pisinnaatitaaffiisigut unioqqutitsiffiunerpaasarpoq. Suaiaassutsit akornanni nakuuserneq tassaavoq "arnamut suaiaassuaa aallaavigalugu nakuuserneq, iml. nakuuserneq arnanik annertuumik eqquisoq. Arnanut nakuusernerit tassaagajuttarput aapparmit nakuuserfigitinnerit, pinngitsaaliinikkut atoqatigineqarneq, malersugaanerit, kinguaassiutit aallaavigalugit akornusersorneqarnerit, niviarsiaqqanik kinguaassiutaasigut ilanngaanerit, pinngitsaalisamik katitinneqarnerit ataqqinassutsimillu innarligaasutut misigisimanermi nakuusernerit nakkutilliinerillu".⁹

Istanbulkonventioni nakuusernert sunulluunniit akiuinissami sakkussaavoq pingaaruteqartoq, tassanimi nunat ilanngussimasut pisussaaffilerneqartarput, ukuninnga:

- Nakuusernerit suaassutsimik aallaavillit pineqaatissiissutigineqartarnissaannut.
- Nakuuserfigitittunut sullissisunut ilinniartitsinerit.
- Suaassutsit aallaavigalugit nakuusernerit pillugit paasissutissanik katersinerit.
- Eqqorneqartut ikiornissaat illersornissaallu. Isumaqatigiissummi immikkut eqqaaneqarpoq arnanut qimarnguinnut pilersitsinissanut aningaasaliinissanullu pisussaaffeqartoqartoq.

Isumaqatigiissummi arnat niviarsiaqqallu tamarmik pineqarput, tassa tunuliaquttat, ukiut, upperisaq, inuttut atukkatigut inissisimaffik, nunasisimasuuneq suaassutsikkulluunniit sumut sammisuuneq apeqputaatinnagit. Naalagaaffiilli isumaqatigiissummut ilanngussimasut kikkunnulluunniit angerlarsimaffinni nakuusernert eqqugaasimasunut isumaqatigiissutip atuutsinneqarnissaanik kajumissaarneqarput, assersuutigalugu inuit innarluutillit, angutit, meeqqat utoqqaallu eqqarsaatigalugit.

ISUMAQATIGIISSUTIP IMARISAA NUTAALIORFIUSOQ

Isumaqatigiissummi timikkut nakuuserfigitinneq pineqaannangilaq, aammali tarnikkut, atoqatigiinnertigut aningaasatigullu 'nakuuserfigitinnerit' pineqarlutik. Isumaqatigiissummi nakuuserneq ima nassuiarneqarpoq:

"Inuit pisinnaatitaaffiini unioqutitsinertut aamma arnanik assigiinngisitsinertut pissuseqartut "arnanut nakuuserneq"-mik taaguut isumaqatigiissummi ima nassuiarneqarpoq, - suaassuseq pissutigalugu nakuusernerit suugaluartulluunniit tamarmik ilaapput, taakkulu arnat naalliuutaasunik timikkut, kinguaassiuutitigut, tarnikkut imaluunniit aningaasaqarnikkut ajoquserneqarnerattut, matumani tamanut ammasuni angerlarsimaffinnilu tamanna pisarneri ilanngullugit, taamaaliorfigineqarnissamat qunusaarneqarnertut, pinngitsaaliineqarnertut imaluunniit nalaatsornikkut kiffaangissusiagaanernik kinguneqartutut imaluunniit qularnangitsumik kinguneqartussatut paasineqassalluni,"¹⁰

Timikkut nakuuserfigitinneq tassaavoq timimik attuineq inuup innarligassaanginneranik eqquisoq ersinermik anniarnemillu kinguneqartoq iml. inummik ajoqusiiisoq. Timikkut nakuuserfigitinnermi anniarneq kingunerineqartarpoq. Tassaasinnaapput patitsineq, ajatsineq, isimmitsineq, iikkamut igeriussineq majuartarfikkulluunniit nakkakattartitsineq, qimitseriarneq, savimmik kapisineq sakkumilluunniit atortoqarneq.

Kinguaassiutitigut nakuuserfigitinneq tassaavoq atoqatigiinnikkut pinerluffigisap piumanngisaanik pinngitsaaliineqarneq. Pinngitsaaliineq kinguaassiutitigut nakuusernermut ilaavoq, inummillu ulorianartorsiortitsisuusutut pinerluffigitinnertut ajornerpaanut ilaalluni. Aammattaaq akilersilluni atoqateqarnissamut pinngitsaaliineq kinguaassiutitigut nakuuserneruvoq.

Tarnikkut nakuusernermi nakkutilliinermik pissaanermillu pigisaqarneq pineqarpoq, tassa alla piumanngitsoq pinngitsaalisamik iliuuseqartillugu iml. iliuusererusutaanik iliuuseqartinngitsoortillugu. Tarnikkut nakuuserneq ersittuaannangilaq. Tarnikkut nakuuserfigitittoq qanoq aalajangiinissaminut imminut tatigiunnaartarpoq, taamaanneranilu aappariinnermiiginnartarluni. Peqqinnanngitsumik nakkutiginninneq, malersuineq digitalitigullu 'nakuuserneq' tassaapput tarnikkut 'nakuusernerit'.

Aningaasatigut 'nakuusernermi' pineqarput allap aningaasaataanik nakkutilliineq pissaanermillu pigisaqarneq. Tamanna nammineq aningaasaatinik atueqqusaannginnertut isumaqarsinnaavoq, iml. aningaasat nammineq isertitat tunniuttariaqarnerannik, namminerlu nerisassarsiniutissanik kaasarfimmiussanillu qinnuuloortariaqarnermik isumaqartoq.

Istanbulkonventioni naapertorlugu iliuutsit arlaqartut pineqaatissiissutaasinnaapput, nunallu ilannguttut iliuutsit taakkua pineqaatissiissutaasinnaanngornissaannut sulissuteqassasut iml. allatigut eqqartuussivitsigoortumik pineqaatissiissutaasinnaanngornissaannut, piumaffigineqarput. Tassa imaappoq Kalaallit Nunaata isumaqatigiissut ilannguffigiamiuk, taava eqqartuussivitsigoortussatut unioqputitsinerit ukua pineqaatissiissutissanngortissagaat:

- Angerlarsimaffimmi nakuusernerit (timikkut, kinguaassiutitigut, tarnikkut aningaasaqarnikkulluunniit nakuusernerit).
- Malersuinerit.
- Kinguaassiutitigut nakuuserneq, pinngitsaaliineq ilanngullugu.
- Kinguaassiutitigut malersuineq.
- Pinngitsaaliissutitut katinneq.
- Arnat kinguaassiutaannik innarliineq.
- Pinngitsaalisamik naartuersinneq kinguaassiorsinnaajunnaarsitaanerlu.

Isumaqatigiisummi naqissuserneqarpoq arnanut nakuuserneq aamma angerlarsimaffimmi arnanut nakuuserneq tassaangitsut allat susassarinnngisaat. Angerlarsimaffiup iluani ilaquttamit aapparmilluunniit nakuuserfigitinneq ilaqutariinnut tupannarlunnartuusinnaavoq. Taamaattumik isumaqatigiisummi artikel 46-mi nassuiarneqarpoq, nakuusertoq aapparisaappat iml. ilaqutaappat taava sakkortunermik pineqaatissinneqarsinnaasoq.

Isumaqatigiisut arlalitsigut nutaaliornertaqarpoq:

- Isumaqatigiisut naapertorlugu arnanut nakuuserneq inuit pisinnaatitaaffiini unioqqutitsineruvoq, immikkoortitsinertullu isigineqarsinnaalluni.
- Isumaqatigiisut nunat tamalaat akornanni isumaqatigiisutinit siullersaalluni 'suaiaassutsimik' nassuiaanertaqarpoq. Isumaqatigiisummi akuersaarneqarpoq arnat angutillu sananeqaatimikkut assigiinnginnaratik aammattaaq suaiaassuseq sunaluunniit inuit inooqatigeeriaasiannit nassuiarneqalersartoq. Taamaannerani arnat angutillu immikkut atuuffeqalersarput pissusilersuuteqalerlutillu, arnanut nakuusernerup akuerineqarneranik kinguneqarsinnaasumik.
- Arnanut nakuusernerit angerlarsimaffinilu nakuusernerit ataqatigiissaakkamik akiorneqarnissaat qulakkeerniarlugu suleqatigiinnerunissamik kiisalu naalagaaffimmi suleqataasussat tamakkerlugit peqataatinneqarnissaannut isumaqatigiisut kajumissaaruteqarpoq.

INNUTTAASUT AKORNANNI ISUMMAMIK ALLANNGORTITSINEQ

Istanbulkonventionimi naligiinnermut tunngasut sammineqartillugit nakuusernerup pilersarneranut naligiinnginneq suaiaassutsillu akornanni naqisimannittumik pissuseqarneq, taamatullu arnanut nakuusernerit akuersaarneqarnerinut, pissutaaqataasut ilagaat. Taamaattumik isumaqatigiisummi nakuusernerup akuerinngilluinnarneqarnissaa, innuttaasunilu ataasiakkaani isummat allanngornissaat ukkanneqarpoq. Isumaqatigiisummi artikel 12 peqqusivoq, naalagaaffiit isumaqatigiisummut ilannguttut ima iliuuseqassasut:

"Isummat pigiliutiinnakkat, ileqqut, ilitsoqqussat aamma pisartut allat arnat nikanarnerunerannik imaluunniit arnat angutillu allanngujitsumik inissisimanerannik takorluuineramik tunngaveqartut pillugit, arnani angutinilu inooqatigiinni kulturikkullu pissusilersuutit allanngortinnissaat siuarsarniarlugu iliuutsit pisariaqartut peqataasut aalajangersassavaat."

Tassa imaappoq, ileqqut, isummat pigiliutiinnakkat pissutsillu allat arnat angutiniit appasinnerusutut inissinneqartarnerannik kinguneqartartut iml. arnanut immikkoortitsisuusut atorunnaarsinneqassasut. Tamanna ilaatigut imatut pisinnaavoq: 1) Nakuuseeriaatsit assigiinngitsut eqqorneqartumullu kingunerisartagaat ilisimaneqarnerulersillugit, 2) Pisortatigut ilinniartitsinermi naligiinnissamut tunngasut atuartitsissutigineqartarnerisigut kiisalu 3) innuttaasut tamakkerlugit angunissaanni NGO'-t, tusagassiutit kattuffiillu namminersortuusut suleqatiginerisigut.

KIA ISUMAQATIGIISSUT NAKKUTIGISSAVAA?

Nunat Istanbulkonventionimut ilanngussimasut ilumut malinninersut nakkutiginiisaannut marloqiusamik nakkutilliinermut aaqqissuussaqrpoq. Nakkutilliisitat pisap iluani ilisimasaqarluartut arlannaannulluunniillu attuumassuteqanngitsut pilersineqarput kiisalu naalagaaffiit isumaqatigiisummut ilanngussimasut pisortatigut sinniisaannik ilaasortaqaartumik politikkikkut suleqatigiissitaqarluni.

Nunamili suleqataasut, soorlu IPS - Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit kiisalu Nali - Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiit aammattaaq Istanbulkonventionip malinneqarneranut alaatsinaattuupput. Imaapporlumi Nali-mi suliassat ilaat Istanbulkonventionimut toqqaannartumik attuumassuteqartut, tassalu

- Arnat angutillu qangaaniit inissisimaffiisa kinguneqarnerluttut allangortinniarnerni paasissutissiisassallutik.
- Pisortatigut suliaqarfiit kattuffiillu suaassut aallaavigalugu nakuusertarnerit akiornissaannittaaq siunertaqartut suleqatigalugit.

Ilumut allangortitsinissami Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqasigiissut aammalu Istanbulkonventioni nakkutilliinerillu allat sakkusaapput pingaaruteqartut. Kalaallit Nunaanni akuersissuteqarnissamut Inatsisip atuutsinneqalenera tamatumunnga assersuutissaqqissuuvoq.

3

AKUERSISUTEQARNISSAMUT INATSIT

Akuersissuteqarnermi arlaannut akuersineq pineqarpoq. Atoqatigiinnermut atatillugu nammineq aalajangikkamik toqqissimanermik ataqqeqatigiinnermillu tunngaveqartumik atoqateqarnis-saq pineqarpoq, tassa tarnikkut timikkulluunniit pinngitsaaliinertaqanngitsumik. Akuersis-suteqarneq ataatsimut akisussaaffiuvoq, isumaqatigiinnissarlu pineqarluni. Akuersissuteqarneq tunuartinneqarsinnaajuaannarpoq. Naak aallaqqaammut atoqatigiinnissamik akuersis-suteqaraluarluni isummamik allanngortitsineq periarfissaajuaannarpoq, nassuiaasoqartari-aqanngilarlu.

Kikkut tamarmik nammineq timimik atoqatigiinnermilu killinik aalajangiisinnaatitaapput, taamaattumillu atoqatigiinnikkut allat namminneq aalajangiisinnaatitaanerannik ataqqinnittuaan-narnissaq pingaaruteqarpoq.

Akuersissuteqarnissamut tunngaveqartumik kinguaassiutitigut pinngitsaaliisarnermut aalajan-gersagaq, ulluinnarni akuersissuteqarnissamut inatsit, Naalagaaffiit Peqatigiit Arnat pillugit Ko-mitéata aammalu nunani tamalaani inuit pisinnaatitaaffiitut maleruagassiat, ilaatigut Istanbulkon-ventionimi nassuiarneqarsimasut, inassuteqarnerisigut pinngortinneqarpoq.

2021-mi martsimi NP-it Arnanik assigiinngisitsisarnert sulluunniit atorunnaarsinniarlugit komi-téat (Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutip malinneqarnissaanut nakkutilliinermut atatil-lugu taaneqartoq) inassuteqarpoq Kalaallit Nunaata akuersissuteqarnissamut piumasagaateqar-neranut kinguaassiutitigut pinngitsaaliinermut aalajangersagaq ilanngunneqassasoq. Kalaallit Nunaannilu 1. juli 2023-mi akuersissuteqarnissamik aallaaveqartumik kinguaassiutitigut pinngit-saaliinermut aalajangersagaq atuutsinneqalerpoq.

Akuersissuteqarnissamut inatsit Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutip aamma Istanbul-konventionip nunatsinni atuunnerisa kingunerivaat, inuillu pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiis-sutit pingaaruteqarnerannik, inuunitsinnilu ilumut sunniuteqarnerannik takutitsisuulluni.

Akuersissuteqarnissamut inatsit piunngikkallarmat kinguaassiutitigut pinngitsaaliinermik eqqartuussinissaq ajornakusoornerusimavoq, kalaallimmi pinerluttulerinermut inatsaanni § 77-mi taamanikkut allassivoq "Pinngitsaaliilluni atoqatiginninnermut eqqartuunneqassaaq kinaluun-niit:

1. nakuuserluni imaluunniit nakuusernissaq sioorasaarutigalugu pinngitsaaliilluni al-latut kinguaassiutitigut atoqateqartoq.
2. iliutsimut akertilieeriarsinnaanngitsumik soriarsinnaanngitsumilluunniit kujannittoq allatulluunniit kinguaassiutitigut atoqateqartoq.
3. meeqqamik 12-it inorlugit ukiulimmik kujannittoq imaluunniit kinguaassiutitigut allatut atoqateqartoq"¹¹

Akuersissuteqarnissamut Inatsimmi tassuuna ima allannguuteqartoqarpoq:

"Pinngitsaaliilluni atoqateqartutut pineqaatissinneqassaaq, atoqateqarsimasoq imal. al-latut akuerineqarani peqateqarsimasoq.

Imm. 2. Pinngitsaaliilluni atoqatiginninnermut eqqartuunneqassaaq kinaluunniit meeqqamik 12-it inorlugit ukiulimmik kujannittoq imaluunniit kinguaassiutitigut allatut atoqateqartoq«

Imm. 3. Pineqaatissiisummik aalajangersaanermi kanngunarsaaneq pineqartoq inatsisi-nik unioqqutitsinermut attuumassuteqartoq pingaartinneqassaaq, taamaliorneq 18-it inorlugit ukiulimmut iliuserineqarsimappat"¹²

Akuersissuteqarnissamut inatsimmi ukiukitsut illersorluarneqarnerulissapput, eqqugaasullu naammattumik akiuukkaluarsimanerannut, tamarmik illersuusersimanerannut atoqatigiinnerullu ilumut tamarmik piumasimanerannut tunnganginnerulissaaq. Tassa imaappoq, kinguaassiutitigut pinngitsaaliinermi nakuuserneq pinngitsaaliinerlu aallaaviujunnaarlutik akuersisimannginneq aallaaviulersoq.

Tamanna tunngavigalugu pinngitsaalineqartoq eqqartuussivikkoortitsillugu ajunnginnerusunik atugassaqaassaaq, paasiniaanertaanimi pillaasarnermilu suliassat akuersisimaneranut namminerlu piumanerlut samminerulissapput, eqqugaasup qanoq akiuussimaneranut tunngavallaarunnaarluni. Amnesty International naapertorlugu kinguaassiutitigut pingitsaalineqarsimasut pinngitsaaleriarneqartullu pisup nalaani "qerisutut" pissuseqartarput, itigartitsinatik akiuunnatillu, taamaattumillu akuersissuteqarnissamut inatsit akiuussimanngikkaluarluni kinguaassiutitigut pinngitsaalineqarsimaneranut sakkussaavoq pitsaasoq.¹³

Aamma akuersissuteqarnissamut tunngasut sammineqarnerulernerisigut eqqugaasut amerlanerit kinguaassiutitigut pinngitsaalineqarsimanermit politiiunat nalunaarutiginninnissaat pialersinnaavoq - tassa akuersissuteqarsimanngikkaanni pinngitsaaliinertut nalilerneqarnissaa ersarinnerulissammat.

Aalajangersaanikkutaaq atoqatigiinnikkut nammineerluni aalajangiisinnaatitaaneq taamatullu nammineq timimut aalajangiisinnaatitaaneq nukittorsarneqarpoq, atoqatigiinnermimi tamarmik piumanissaat naqissuserneqarpoq. Tassa imaappoq atoqatigiinniartut tamarmik akuersisimassasut.

Akuersissuteqarnermi arlaannut akuersineq pineqarpoq. Atoqatigiinnermut atatillugu nammineq aalajangikkamik toqqissisimanermit ataqqeqatigiinnermillu tunngaveqartumik atoqateqarnissaaq pineqarpoq, tassa tarnikkut timikkulluunniit pinngitsaaliinertaqanngitsumik. Akuersissuteqarneq ataatsimut akisussaaffiuvoq, isumaqatigiinnissarlu pineqarluni. Akuersissuteqarneq tunuartinneqarsinnaajuaannarpoq. Naak aallaqqaammut atoqatigiinnissamik akuersissuteqaraluarluni isummamik allangortitsineq periarfissaajuaannarpoq, nassuiaasoqartariaqanngilarlu.

Kikkut tamarmik nammineq timimik atoqatigiinnermilu killinik aalajangiisinnaatitaapput, taamaattumillu atoqatigiinnikkut allat namminneq aalajangiisinnaatitaanerannik ataqqinnittuaannarnissaaq pingaaruteqarpoq.

"1. juli 2023 akuersissuteqarnissamut inatsit atuutinneqalerpoq. Atuutinneqalerneratigut inuk kinaluunniit akuersisimangitsoq atoqatigigaanni allatigulluunniit kinguaassiutitigut peqatigi-gaanni tamanna pinngitsaaliinertut isigineqalerpoq. Kinguaassiutitigut pinngitsaaliinermi pinngitsaaliineq iml. naaggaarnissamut pisinnaatitaaneq pineqanngillat. Akerlianik peqatigiit ilumut atoqatigiinniarlutik namminneq piumanersut pineqarpoq. Peqatigiit tamarmik akuersisimassapput, akuersisimanerlu atoqatiinneq allatigulluunniit kinguaassiutitigut peqatigiinneq tamakker-lugu atuutissaaq. Taamaangippat kinguaassiutitigut pinngitsaaliineruvoq - tamannalu aappariikkaluaraanniluunniit atuuppoq."

Gutti Harryson, Kalaallit Nunaanni politiini unnerluussisoq.

3

APEQQUTIT EQQARSAATISSIISUTIT

Apeqqutit ukua IPS-ip oqaloqatigiinnissamut apeqqutissianeersuupput, saqqummersitallu matuma imaanut tunngasutigut eqqarsaatersornermut atorneqarsinnaallutik.

1. Inuiaqatigiinni suaassutsit assigiinngitsut sutigut unammilligassaqarpat?
2. Atoqatigiinnikkut akuersissuteqarnissaq qanoq qulakkeerneqarsinnaava?
3. Nammineq timimut pisinnaatitaaffeqarneq qanoq isumaqarpa?
4. Naligiimmik pineqarnissap aammalu naligiissitaanerup suna assigiinngissutigivaat?
5. Sooq nammineq timimut pisinnaatitaaffeqarneq pingaaruteqarpa?
6. Kalaallit Nunaanni naligiimmik pineqarnissaq qanoq eqqartorneqartarpa?
7. Sooq politikkip iluani suaassutsit naligiinnissaat pingaaruteqarpa?

4

NALUNAARSUKKAT

- 1 FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder, artikel 2. Kan findes her: <https://humanrights.gl/da/menneske-rettigheder/verdenserklæringen-om-menneskerettigheder>
- 2 Isumaqatigiissut tassaavoq nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissut iml. isumaqatigiissutigisaq, nunat ilaasortaasut malinninnissaannut malittarisassanik assigiissaanernillu imaqartoq.
- 3 <https://kvinderaadet.dk/>
- 4 Konvention om afskaffelse af alle former for diskrimination mod kvinder, artikel 2. Kan findes her: <https://humanrights.gl/da/udgivelser/fns-konvention-om-afskaffelse-alle-former-diskrimination-mod-kvinder>
- 5 Konvention om afskaffelse af alle former for diskrimination mod kvinder, præambel.
- 6 Konvention om afskaffelse af alle former for diskrimination mod kvinder, præambel.
- 7 Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet, artikel 1.1. Kan findes her: <https://humanrights.gl/da/istanbulkonventionen>
- 8 FN, <https://www.un.org/en/observances/ending-violence-against-women-day>
- 9 KVINFO Køn og Ligestilling, <https://kvinfo.dk/koensbaseret-vold/>
- 10 Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet, artikel 3a.
- 11 Den grønlandske kriminallov, kapitel 18, § 77 før vedtagelsen af Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse
- 12 Den grønlandske kriminallov, kapitel 18, § 77 efter vedtagelsen af Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse
- 13 Amnesty International, <https://amnesty.dk/god-nyhed-groenland-indfoerer-samtykkelov/>

